

tűz, sem víz, sem vérpad, sem máglya, sem gályapad, sem bilincs – ugyanazzal a kitartással fogunk ragaszkodni magyar hazánkhoz, amelynek nyelve a mi nyelvünk, története a mi életünk. Ahogy hitfeleink évszázados száműzetés után is megőrizték a régi spanyol nyelvet, régi hazájuk kultúráját és szeretetét – úgy fogunk mi is virrasztani a mi igazolásunkért és a magyar feltámadásért!²⁹

Hasonlóan gyászos beadványt készítettek 1939. február 15-én azoknak a zsidóknak a leszármazottai, akik mint honvédek részt vettek az 1848–49-es függetlenségi harcokban. Miként a magyarországi zsidóság elismert vezetői, ők szintén azzal a kéréssel fordultak a parlamenthez, hogy vesse el a törvényjavaslatot, mert elfogadása tönkretenné a magyar zsidóságot, de a nemzet egészére nézve is nagy károkkal járna. De még tovább is mentek, mint a zsidóság általában. Rámutattak arra, hogy elődeik milyen áldozatokat hoztak, és ama kívánságuknak adtak kifejezést, hogy ha a javaslatból mégis törvény lesz, akkor velük tegyenek kivételt, tekintsek őket „tisztá vérű keresztény magyaroknak”, és ne úgy, mint a többi zsidót.³⁰

A zsidó közösség országos vezetői nem elégedtek meg azzal, hogy beadványokkal ostromolják a kormányhatóságokat, kezdeményezték és bátorították az olyan cikkek, kiadványok megjelenését is, amelyek a magyarországi közvéleményt felvilágosították arról, mennyire hazugak a zsidók nyakába varrt vádai. E célból a Pesti Izraelita Hitközség Társadalmi Munkabizottságot létesített. Ribáry Gézából, Deutsch Ernőből, Görög Frigyesből, Ligeti Pálból, Naményi Ernőből és Polgár Györgyből állt a végrehajtó bizottsága, s munkájuk nyomán röpiratok, plakátok, szórólapok, röplapok és levelezőlapok kerültek tömegesen forgalomba.³¹ Hangvételük, akárcsak a beadványoké, védekező jellegű volt, s a hazafiság eszméjét hangoztatták, a magyarországi zsidóság asszimilált rétegeinek általános beállítottságát tükrözve vissza.

Igen jellemző ebből a szempontból az a brosúra, amely a második zsidótörvény elfogadása után került nyilvánosságra. Történelmi áttekintéssel kezdődik, amely felsorakoztatja bizonyítékait a zsidóság Magyarország iránti hűségé tárgyában, s végkövetkeztetésképpen felidézi a zsidóság vezetőinek álláspontját az 1848–49-es forradalomban. Ezt olvassuk ott:

Magyarok vagyunk, és nem zsidók, nem külön nemzetbeliek, mert mi csak akkor vagyunk külön vallásfelekezet, midőn imaházainkban köszönetünket és legbensőbb hálánkat intézzük a Mindenhatóhoz, hazánkra és reánk is árasztott kegyelemért, de az élet minden egyéb viszonyaiban honfiak, csak magyarok vagyunk. (A magyarországi és erdélyi zsidók képviselőinek kiáltványa 1848. március 17-én.) Ezt valljuk ma is, 1939 tavaszán.³²

A magyarországi zsidóság változatlanul hazafias alapon állt, de a má-